

**Azərbaycan Respublikasının Ailə Məcəlləsində
dəyişiklik edilməsi haqqında**

AZƏRBAYCAN RESPUBLİKASININ QANUNU

Azərbaycan Respublikasının Milli Məclisi Azərbaycan Respublikası Konstitusiyasının 94-cü maddəsinin I hissəsinin 14-cü bəndini rəhbər tutaraq **qərara alır**:

1. Azərbaycan Respublikasının Ailə Məcəlləsinə (Azərbaycan Respublikasının Qanunvericilik Toplusu, 2000, № 3 (I kitab), maddə 126; 2002, № 12, maddə 702; 2004, № 7, maddə 505; 2006, № 2, maddə 66, № 11, maddə 923, № 12, maddələr 1005, 1006; 2007, № 1, maddə 4, № 8, maddə 745, № 11, maddə 1053, № 12, maddə 1218; 2008, № 7, maddə 602; 2010, № 2, maddə 70, № 3, maddə 171, № 5, maddə 380, № 7, maddə 578; 2011, № 7, maddələr 585, 620, № 12, maddə 1110; 2014, № 12, maddə 1515; 2019, № 2, maddə 185, № 3, maddə 372, № 5, maddə 800, № 12, maddə 1906; 2020, № 7, maddə 832, № 12 (I kitab), maddə 1424; 2021, № 4, maddə 308, № 6 (I kitab), maddə 541, № 7, maddə 711, № 8, maddə 894; 2022, № 1, maddə 11; Azərbaycan Respublikasının 2022-ci il 5 may tarixli 525-VIQD nömrəli və 8 iyul tarixli 581-VIQD nömrəli qanunları) aşağıdakı dəyişikliklər edilsin:

1.1. 51.6-cı maddədə birinci cümlədə “şəxslər və digər vətəndaşlar” sözləri “və digər şəxslər” sözləri ilə əvəz edilsin;

1.2. aşağıdakı məzmununda 68.4-1-ci maddə əlavə edilsin:

“Bu Məcəllənin 116-1.5-ci maddəsində nəzərdə tutulmuş hallarda müvafiq icra hakimiyyəti orqanı (Əmək və Əhalinin Sosial Müdafiəsi Nazirliyi) valideynlik hüquqlarının məhdudlaşdırılması barədə iddia qaldıra bilər.”

1.3. 71.2-ci maddədən “himayədar valideynlərin və ya” sözləri çıxarılsın;

1.4. 72-ci maddə üzrə:

1.4.1. 72.1-ci maddəyə “təhlükədə olduqda” sözlərindən sonra “(bu Məcəllənin 116-1.5-ci maddəsində nəzərdə tutulmuş hallar istisna olmaqla)” sözləri əlavə edilsin;

1.4.2. 72.2-ci maddədə birinci cümlə aşağıdakı redaksiyada verilsin:

“Uşağı götürən müvafiq icra hakimiyyəti orqanı (Yerli icra hakimiyyətlərinin qəyyumluq və himayə orqanları) dərhal prokurora və uşağın yerləşdirilməsi üçün müvafiq icra hakimiyyəti orqanına (Əmək və Əhalinin Sosial Müdafiəsi Nazirliyi) məlumat verməyə borcludur.”;

1.4.3. 72.2-ci maddədə ikinci cümlədə “Həmin orqan” sözləri “Müvafiq icra hakimiyyəti orqanı” sözləri ilə əvəz edilsin;

1.5. 114.2-ci maddədə “116.1-ci” sözləri “116-cı” sözləri ilə əvəz edilsin, “(övladlığa vermə istisna olmaqla)” sözləri çıxarılsın;

1.6. 115-ci maddə üzrə:

1.6.1. 115.2-ci maddədən “üç gün müddətində uşağın həyat şəraitini müəyyən etməyə, valideynlərin və yaxın qohumlarının himayəsindən məhrum olma faktı müəyyən edildikdə” sözləri çıxarılsın;

1.6.2. 115.7-ci maddədə “115.2” rəqəmləri “115.1” rəqəmləri ilə əvəz edilsin;

1.7. 116-cı maddə aşağıdakı redaksiyada verilsin:

“Maddə 116. Valideyn himayəsindən məhrum olan uşaqların yerləşdirilməsi

116.1. Müvafiq icra hakimiyyəti orqanı (Əmək və Əhalinin Sosial Müdafiəsi Nazirliyi) bu Məcəllənin 114.1-ci maddəsində göstərilən uşaqlar barədə məlumatı aldıqdan sonra 3 iş günü müddətində uşağın və onun ailəsinin həyat şəraitini, valideyn himayəsindən məhrum olma səbəblərini müəyyən etmək məqsədilə ilkin qiymətləndirilməsini həyata keçirir.

116.2. İlkin qiymətləndirmə nəticələrinə uyğun olaraq müvafiq icra hakimiyyəti orqanı (Əmək və Əhalinin Sosial Müdafiəsi Nazirliyi) aşağıdakı qərarlardan birini qəbul edir:

116.2.1. uşağın ailəsinin olmamasını və ya ailədə qalmasının qeyri-mümkünlüyünü müəyyən edərsə onun bu Məcəllənin 116.6-116.8-ci maddələrinə uyğun olaraq yerləşdirilməsi barədə;

116.2.2. uşağın öz ailəsinə qaytarılması və yaxud ailəsində qalmasının mümkünlüyünü müəyyən etdikdə 14 iş günü müddətində təfsilatlı qiymətləndirmənin aparılması və ailə inkişaf planının tərtib edilməsi barədə.

116.3. Ailə inkişaf planında uşağın valideyn himayəsindən məhrum olmasının səbəbləri, onların əhəmiyyətlik dərəcəsi üzrə bölgüsü, bu səbəblərin aradan qaldırılması üsulları, ailə üçün zəruri hüquqi, sosial, tibbi, tibbi-psixoloji, məişət dəstək tədbirləri qeyd olunur.

116.4. Ailə inkişaf planında qeyd olunan dəstək tədbirlərinin sürətli icrası üçün aidiyyəti dövlət orqanları (qurumları) müvafiq icra hakimiyyəti orqanına (Əmək və Əhalinin Sosial Müdafiəsi Nazirliyi) köməklik göstərməyə borcludurlar.

116.5. Ailə inkişaf planının tərtibi və icrası müddətində uşağın öz ailəsində qalması onun həyatı və təhlükəsizliyi baxımından məqsədəuyğun hesab edilmədikdə və ya uşağın valideynləri ailə inkişaf planında nəzərdə tutulan tədbirlərin icrasından imtina etdikdə, uşağı tərbiyə etməkdən boyun qaçırdıqda müvafiq icra hakimiyyəti orqanı (Əmək və Əhalinin Sosial Müdafiəsi Nazirliyi) ailə inkişaf planının icrasının dayandırılması və uşağın bu Məcəllənin 116.6-116.8-ci maddələrinə uyğun olaraq yerləşdirilməsi barədə qərar qəbul edə bilər.

116.6. Uşağın valideynləri olmadıqda və ya valideynlərinə qaytarılması mümkün olmadıqda müvafiq icra hakimiyyəti orqanı (Əmək və Əhalinin Sosial Müdafiəsi Nazirliyi) ilk növbədə onun qəyyumluğa (himayəyə) verilməsi imkanlarının araşdırılması üçün müvafiq icra hakimiyyəti orqanına (qəyyumluq və himayə orqanları) dərhal sorğu göndərir.

116.7. Qəyyumluq və himayə orqanı bu Məcəllənin 116.6-cı maddəsində qeyd olunan sorğu daxil olduqdan sonra 10 iş günü ərzində araşdırma aparıb, uşağın qəyyumluğa (himayəyə) verilməsinin mümkün olub-olmaması barədə müvafiq icra hakimiyyəti orqanına (Əmək və Əhalinin Sosial Müdafiəsi Nazirliyi) məlumat verir.

116.8. Müvafiq icra hakimiyyəti orqanı (Əmək və Əhalinin Sosial Müdafiəsi Nazirliyi) bu Məcəllənin 116.7-ci maddəsinə əsasən uşağın qəyyumluğa (himayəyə) verilməsinin mümkün olmadığı barədə məlumatı aldıqdan sonra 10 iş günü müddətində uşağın himayədar ailəyə və ya övladlığa verilməsi, bu imkanlar olmadıqda isə valideynlərini itirmiş və valideyn himayəsindən məhrum olmuş uşaqlar üçün müəssisəyə yerləşdirilməsi barədə qərar qəbul edir.

116.9. Bu Məcəllənin 114.1-ci maddəsində göstərilən uşaq aşkar olunan zaman onun sağlamlığı və ya həyatı üçün birbaşa təhlükə olarsa və təcili yerləşdirilməsi zərurəti yaranarsa müvafiq icra hakimiyyəti orqanı (Əmək və Əhalinin Sosial Müdafiəsi Nazirliyi) bu Məcəllənin 116.1-ci maddəsində qeyd olunan ilkin qiymətləndirməni aparmadan uşağın təcili yerləşdirilməsi ilə bağlı qərar qəbul edir. Uşaq yerləşdirildikdən sonra müvafiq icra hakimiyyəti orqanı (Əmək və Əhalinin Sosial Müdafiəsi Nazirliyi) bu Məcəllənin 116.1-ci maddəsinə uyğun olaraq uşaqla bağlı ilkin qiymətləndirməni aparır.

116.10. Uşağın yerləşdirilməsi zamanı onun fikirləri, maraqları, etnik mənşəyi, müəyyən dinə və mədəniyyətə mənsubiyyəti, ana dili, təhsil və tərbiyəsi üçün daha əlverişli imkanları, yerləşdirmənin uşaq üçün təhlükəsizliyi nəzərə alınmalıdır.

116.11. Valideyn himayəsindən məhrum olmuş uşaqların bu Məcəllənin 116.6-116.8-ci maddələrinə uyğun olaraq yerləşdirilməsindəkə olan dövrdə onların qəyyumu (himayəçisi) müvafiq icra hakimiyyəti orqanı (Əmək və Əhalinin Sosial Müdafiəsi Nazirliyi) hesab edilir.”;

1.8. 18-ci fəslə aşağıdakı məzmununda 116-1-ci maddə əlavə edilsin:

“Maddə 116-1. Valideynlərini itirmiş və valideyn himayəsindən məhrum olmuş uşaqlar üçün müəssisələrə yerləşdirilmiş uşaqlarla işin aparılması

116-1.1. Bu Məcəllənin 116.8-ci maddəsinə uyğun olaraq valideynlərini itirmiş və valideyn himayəsindən məhrum olmuş uşaqlar üçün müəssisəyə yerləşdirilmiş uşağın fərdi, təhsil, sosial-mədəni inkişafını təmin etmək və ailə tərbiyəsinə verilməsinin mümkünlüyünü müəyyənləşdirmək məqsədi ilə yaşı, sağlamlığı, istək və mənafeləri, bacarıq və digər xüsusiyyətləri nəzərə alınmaqla müvafiq icra hakimiyyəti orqanı (Əmək və Əhalinin Sosial Müdafiəsi Nazirliyi) uşaqla bağlı fərdi inkişaf planı tərtib edir.

116-1.2. Fərdi inkişaf planının tərtibi zamanı 7 yaşına çatmış uşağın fikri nəzərə alınır, eləcə də valideyni və ya qohumları varsa fərdi inkişaf planının tərtibində onların iştirakı təmin edilir.

116-1.3. Uşağın yerləşdiyi müəssisənin rəhbəri fərdi inkişaf planının hazırlanmasında və icrasında müvafiq icra hakimiyyəti orqanına (Əmək və Əhalinin Sosial Müdafiəsi Nazirliyi) köməklik göstərməyə borcludur.

116-1.4. Müvafiq icra hakimiyyəti orqanı (Əmək və Əhalinin Sosial Müdafiəsi Nazirliyi) fərdi inkişaf planının icrası nəticəsində uşağın öz ailəsinə və ya qohumlarına qaytarılmasının mümkünlüyünü müəyyənləşdirdikdə ailə inkişaf planı tərtib edir və onun ailədəki vəziyyəti, əqli, fiziki, psixoloji və psixi sağlamlıq vəziyyətinin öyrənilməsi məqsədilə uşaq ailəyə qaytarıldıqdan sonra bir il ərzində rübdə ən azı bir dəfə olmaqla ailədə monitorinq aparır.

116-1.5. Bu Məcəllənin 116-1.4-cü maddəsinə uyğun olaraq uşağın ailəyə qaytarılmasından sonra aparılan monitorinq nəticəsində uşağın sağlamlığı və ya həyatı üçün birbaşa təhlükə olduğu aşkarlandıqda müvafiq icra hakimiyyəti orqanı (Əmək və Əhalinin Sosial Müdafiəsi Nazirliyi) dərhal uşağı ailədən alıb bu Məcəllənin 116.9-cu maddəsinə uyğun olaraq təcili yerləşdirir və bu barədə prokurora məlumat verir. Müvafiq icra hakimiyyəti orqanı (Əmək və Əhalinin Sosial Müdafiəsi Nazirliyi) uşağın yerləşdirilməsindən sonra 10 iş günü müddətində məhkəməyə valideynləri valideynlik hüquqlarından məhrum etmə və ya bu hüquqların məhdudlaşdırılması barədə iddia ilə müraciət edə bilər.”;

1.9. aşağıdakı məzmununda 118.16-1-ci maddə əlavə edilsin:

“118.16-1. Uşaq onu 3 aydan az olmayan müddətdə tərbiyə edən qəyyumları (himayəçiləri), habelə himayədar valideynləri tərəfindən övladlığa götürüldükdə bu Məcəllənin 118.3.3–118.3.5-ci maddələrinin tələbləri həmin şəxslərə şamil olunmur.”;

1.10. 119.2.8-ci maddəyə “əvvəllər” sözündən sonra “qəyyum (himayəçi), himayədar valideyn və ya” sözləri əlavə edilsin;

1.11. 120.2-ci maddəyə “Övladlığa götürməyə,” sözlərindən sonra “himayədar ailə olmağa,” sözləri əlavə edilsin;

1.12. 136.1-ci maddəyə “valideynlərini itirmiş” sözlərindən sonra “və ya valideyn himayəsindən məhrum olmuş” sözləri əlavə edilsin;

1.13. aşağıdakı məzmununda 138-1-ci maddə əlavə edilsin:

“Maddə 138-1. Himayədar ailəyə verilmiş uşaqlar üzərində qəyyumluq və himayə

138-1.1. Himayədar ailəyə verilmiş uşaqların qəyyumu (himayəçisi) müvafiq icra hakimiyyəti orqanı (Əmək və Əhalinin Sosial Müdafiəsi Nazirliyi) hesab edilir.”;

1.14. 142-ci maddə aşağıdakı redaksiyada verilsin:

“Maddə 142. Himayədar ailənin yaranması

142.1. Himayədar ailə müvafiq icra hakimiyyəti orqanı (Əmək və Əhalinin Sosial Müdafiəsi Nazirliyi) ilə himayədar valideyn olmaq istəyən şəxs (şəxslər) arasında uşağın himayədar ailəyə verilməsinə dair müqavilə əsasında yaranır.

142.2. Himayədar ailənin yaranması 3 mərhələdə həyata keçirilir:

142.2.1. himayədar valideyn olmaq istəyən şəxsin (şəxslərin) uçota alınması;

142.2.2. himayədar ailəyə verilmənin uşağın mənafeyinə uyğunluğu;

142.2.3. müvafiq icra hakimiyyəti orqanı (Əmək və Əhalinin Sosial Müdafiəsi Nazirliyi) ilə himayədar valideyn olmaq istəyən şəxs (şəxslər) arasında uşağın himayədar ailəyə verilməsinə dair müqavilənin bağlanması.

142.3. Himayədar valideyn olmaq istəyən şəxsin (şəxslərin) uçota alınması bu Məcəllənin 142-1-ci maddəsinə uyğun olaraq həyata keçirilir.

142.4. Himayədar ailəyə verilmənin uşağın mənafeyinə uyğunluğu müvafiq icra hakimiyyəti orqanı (Əmək və Əhalinin Sosial Müdafiəsi Nazirliyi) tərəfindən aşağıdakı qaydada müəyyən edilir:

142.4.1. himayədar valideyn olmaq istəyən şəxslə (şəxslərlə) müsahibənin aparılması və maddi-məişət şəraitinin müəyyən edilməsi;

142.4.2. himayədar valideyn olmaq istəyən şəxsin (şəxslərin) təlimlərə cəlb edilməsi;

142.4.3. himayədar valideyn olmaq istəyən şəxsə (şəxslərə) uyğun uşağın, himayədar ailəyə veriləcək uşağa uyğun himayədar valideyn olmaq istəyən şəxsin (şəxslərin) seçilməsi.

142.5. Müvafiq icra hakimiyyəti orqanı (Əmək və Əhalinin Sosial Müdafiəsi Nazirliyi) himayədar valideyn olmaq istəyən şəxsin (şəxslərin) həyat şəraiti, ailə tərkibi, ailə üzvlərinin himayəyə götürməyə münasibətini öyrənmək məqsədilə elektron informasiya sistemində uçota alınma ardıcılığına uyğun olaraq seçilmiş himayədar valideyn olmaq istəyən şəxslə (şəxslərlə) müsahibə keçirir və bu Məcəllənin 118.4-cü maddəsində nəzərdə tutulmuş qaydaya uyğun olaraq həmin şəxslərin maddi-məişət şəraitinin müayinəsinə aparır.

142.6. Müsahibədən keçmiş himayədar valideyn olmaq istəyən şəxs (şəxslər) müvafiq icra hakimiyyəti orqanı (Əmək və Əhalinin Sosial Müdafiəsi Nazirliyi) tərəfindən himayədar ailə ilə bağlı 30 gündən çox olmayan təlimlərə cəlb edirlər.

142.7. Himayədar ailə ilə bağlı təlimlərdən keçmiş himayədar valideyn olmaq istəyən şəxs (şəxslər) 1 il ərzində himayədar ailə olmaq üçün təkrar müraciət etdikdə təlimlərə cəlb edilmirlər.

142.8. Himayədar ailə ilə bağlı təlimin nəticələri bu Məcəllənin 118.4-cü maddəsində nəzərdə tutulmuş qayda ilə müəyyən edilən meyarlara əsasən müvafiq icra hakimiyyəti orqanı (Əmək və Əhalinin Sosial Müdafiəsi Nazirliyi) tərəfindən qiymətləndirilir.

142.9. Təlimin nəticələri müsbət qiymətləndirildikdə müvafiq icra hakimiyyəti orqanı (Əmək və Əhalinin Sosial Müdafiəsi Nazirliyi), himayədar valideyn olmaq istəyən şəxsin (şəxslərin) və himayədar ailəyə veriləcək uşağın istək və mənafeyini nəzərə almaqla, himayədar valideyn olmaq istəyən şəxsə (şəxslərə) uyğun uşaq və himayədar ailəyə veriləcək uşağa uyğun himayədar valideyn olmaq istəyən şəxs (şəxslər) seçir və müvafiq icra hakimiyyəti orqanının (Əmək və Əhalinin Sosial Müdafiəsi Nazirliyi) müəyyən etdiyi yerdə sosial işçilərin iştirakı ilə onların görüşünü təşkil edir.

142.10. Bu Məcəllənin 142.9-cü maddəsində nəzərdə tutulmuş görüşün nəticəsinə dair sosial işçinin hesabatı nəzərə alınmaqla, müvafiq icra hakimiyyəti orqanı (Əmək və Əhalinin Sosial Müdafiəsi Nazirliyi) himayədar valideyn olmaq istəyən şəxslə (şəxslərlə) uşağın himayədar ailəyə verilməsinə dair müqavilə bağlayır. Himayədar ailəyə tərbiyə üçün yalnız yetkinlik yaşına çatmayanlar və yalnız bu maddəyə uyğun olaraq bağlanmış müqavilə ilə nəzərdə tutulmuş müddətə verilə bilərlər.

142.11. Uşağın himayədar ailəyə verilməsinə dair müqavilədə uşağın sağlamlıq vəziyyəti, onun yaşayış, tərbiyə və təhsil şəraiti, himayədar valideynlərin və müvafiq icra hakimiyyəti orqanının (Əmək və Əhalinin Sosial Müdafiəsi Nazirliyinin) hüquq və vəzifələri, bu müqavilənin müddətinin uzadılması, ləğv olunmasının əsasları və nəticələri göstərilir.

142.12. Uşağın himayədar ailəyə verilməsinə dair müqavilə himayədar ailəyə verilmiş uşaqların müvəqqəti olduqları yer üzrə qeydiyyatı alınması üçün əsas hesab edilir.

142.13. Uşağın himayədar ailəyə verilməsinə dair müqavilənin formasını müvafiq icra hakimiyyəti orqanı (Əmək və Əhalinin Sosial Müdafiəsi Nazirliyi) təsdiq edir.

142.14. Müvafiq icra hakimiyyəti orqanı (Əmək və Əhalinin Sosial Müdafiəsi Nazirliyi) himayəyə götürülmüş hər bir uşağa görə himayədar valideynlərə onların himayədar valideyn olduğunu təsdiq edən və üzərində himayədar valideynlərin, himayəyə verilmiş uşağın adı, soyadı, ata adı, foto şəkilli əks olunan vəsiqə təqdim edir.

142.15. Himayədar valideynlərə verilən vəsiqənin nümunəsini müvafiq icra hakimiyyəti orqanı (Əmək və Əhalinin Sosial Müdafiəsi Nazirliyi) təsdiq edir.”;

1.15. aşağıdakı məzmununda 142-1-ci maddə əlavə edilsin:

“Maddə 142-1. Himayədar ailələrə verilmiş uşaqların və himayədar ailə (himayədar valideyn) olmaq istəyən ailələrin (şəxslərin) uçotu

142-1.1. Müvafiq icra hakimiyyəti orqanı (Əmək və Əhalinin Sosial Müdafiəsi Nazirliyi) himayədar ailələrə verilmiş uşaqların və himayədar ailə (himayədar valideyn) olmaq istəyən ailələrin (şəxslərin) vahid informasiya bazasını yaratmaq məqsədilə elektron informasiya sistemində “e-sosial” internet portalı üzərindən dövlət orqanlarının (qurumlarının) apardığı elektron informasiya ehtiyatlarından (məlumat bazaları, məlumat-axtarış sistemləri, reyestrlər və digər informasiya resursları) istifadə etməklə onların vahid uçotunu bu maddənin tələbləri nəzərə alınmaqla elektron formada aparır.

142-1.2. Bu Məcəllənin 142-1.1-ci maddəsində göstərilən vahid informasiya bazasında aşağıdakı məlumatlar əks olunmalıdır:

142-1.2.1. himayədar ailələrə verilmiş uşaqların soyadı, adı, atasının adı, cinsiyyəti, doğum tarixi, doğulduğu yer, FİN-i, qeydiyyat ünvanı, vətəndaşlığı və himayədar valideyn olmaq istəyən şəxsin (şəxslərin) soyadı, adı, atasının adı, FİN-i, qeydiyyat ünvanı, faktiki yaşadığı ünvan;

142-1.2.2. himayədar ailələrə verilmiş uşaqların və himayədar valideyn olmaq istəyən şəxsin (şəxslərin) sağlamlıq vəziyyəti barədə məlumatlar;

142-1.2.3. uşağın əvvəllər qəyyumluğa (himayəyə), himayədar ailəyə və ya övladlığa verilib-verilməməsi barədə məlumatlar;

142-1.2.4. himayədar valideyn olmaq istəyən şəxsin (şəxslərin) təhsili (peşəsi), iş yeri, vəzifəsi barədə məlumatlar;

142-1.2.5. himayədar valideyn olmaq istəyən şəxsin (şəxslərin) məhkumluğu barədə məlumatlar;

142-1.2.6. himayədar valideyn olmaq istəyən şəxsin (şəxslərin) yaşayış şəraiti, gəlirləri və maliyyə öhdəlikləri barədə məlumatlar;

142-1.2.7. himayədar valideyn olmaq istəyən şəxsin (şəxslərin) əvvəllər qəyyum (himayəçi), himayədar valideyn və ya övladlığa götürən şəxs olub-olmaması barədə məlumatlar;

142-1.2.8. uşağın himayədar ailəyə verilməsi barədə müqavilənin müddəti barədə məlumat.

142-1.3. Bu Məcəllənin 142-1.2-ci maddəsində göstərilən məlumatlar bu Məcəllənin 118.4-cü maddəsində nəzərdə tutulmuş qaydaya uyğun olaraq dövlət orqanlarının (qurumlarının) apardığı elektron informasiya ehtiyatlarından (məlumat bazaları, məlumat-axtarış sistemləri, reyestrlər və digər informasiya resursları) əldə edilir və müvafiq icra hakimiyyəti orqanı (Əmək və Əhəlinin Sosial Müdafiəsi Nazirliyi) tərəfindən həmin məlumatların mütəmadi yenilənməsi təmin edilir. Bu mümkün olmadıqda həmin məlumatlar "İnzibati icraat haqqında" Azərbaycan Respublikası Qanununun 30.5-ci maddəsinə uyğun olaraq əldə edilir.

142-1.4. Bu Məcəllənin 142-1.2.1-ci, 142-1.2.2-ci, 142-1.2.4-142-1.2.7-ci maddələrində göstərilən məlumatlar himayədar valideyn olmaq istəyən şəxs (şəxslər) tərəfindən təqdim edildiyi halda həmin məlumatlar 6 (altı) ay müddətində etibarlıdır.

142-1.5. Himayədar valideyn olmaq istəyən şəxs (şəxslər) bu Məcəllənin 142-1.2.1-ci, 142-1.2.2-ci və 142-1.2.4-142-1.2.7-ci maddələrində olan məlumatların düzgünlüyünə görə məsuliyyət daşıyırlar. Bilə-bilə təhrif olunmuş və ya düzgün olmayan məlumat təqdim etmiş himayədar valideyn olmaq istəyən şəxs (şəxslər) müvafiq icra hakimiyyəti orqanı (Əmək və Əhəlinin Sosial Müdafiəsi Nazirliyi) tərəfindən 1 (bir) il müddətinə uçotdan çıxarırlar.

142-1.6. Bu Məcəllənin 142-1.1-ci maddəsində göstərilən vahid informasiya bazasında uçota alınmış himayədar ailəyə verilmiş uşaqlar aşağıdakı hallarda uçotdan çıxarırlar.

142-1.6.1. vəfat etdikdə;

142-1.6.2. uşağın himayədar ailəyə verilməsinə dair müqavilə ləğv edildikdə;

142-1.7. Himayədar valideynlər aşağıdakı hallarda müvafiq icra hakimiyyəti orqanı (Əmək və Əhəlinin Sosial Müdafiəsi Nazirliyi) tərəfindən uçotdan çıxarırlar:

142-1.7.1. öz müraciətləri əsasında;

142-1.7.2. vəfat etdikdə, məhkəmənin qanuni qüvvəyə minmiş qərarı əsasında xəbərsiz itkin düşmüş hesab edildikdə və ya ölmüş elan edildikdə;

142-1.7.3. bu Məcəllənin 142-1.5-ci maddəsinə uyğun olaraq bilə-bilə təhrif olunmuş və ya düzgün olmayan məlumat təqdim etdikdə;

142-1.7.4. bu Məcəllənin 142.4.1-ci maddəsinə uyğun olaraq müsahibədən himayədar valideyn olmaqla bağlı məqsədlərinin uşağın mənafeyinə uyğun olmadığı səbəbindən keçmədikdə;

142-1.7.5. bu Məcəllənin 120.1.6-cı maddəsində göstərilən cinayət əməllərinin törədilməsinə görə məsuliyyətə cəlb edildikdə;

142-1.7.6. bu Məcəllənin 120.2-ci maddəsi ilə müəyyən edilən xəstəliklərdən birinə tutulduqda;

142-1.7.7. barəsində cinayət təqibi üzrə icraat aparılan şəxslər, cinayət təqibi müddətində;

142-1.7.8. bu Məcəllənin 144.2-ci maddəsi ilə müəyyən edilən ailədə adambaşına düşən orta aylıq gəliri ailə üzvlərinin hər biri üçün ölkə üzrə müəyyən olunmuş yaşayış minimumu məbləğindən az olduqda;

142-1.7.9. bu Məcəllənin 144.3-cü maddəsi ilə müəyyən edilən yaşayış sahəsinin adambaşına düşən ümumi sahəsi qanunvericiliklə müəyyən edilmiş yaşayış sahəsinin ayrılma normasından az olduqda;

142-1.7.10. himayədar ailəyə verilmiş uşaqla birgə yaşadığı yaşayış sahəsinə tələb yönəldildikdə;

142-1.7.11. bu Məcəllənin 143.2.1-143.2.3-cü maddələrində qeyd olunan hallarda uşağın himayədar ailəyə verilməsinə dair müqavilə müvafiq icra hakimiyyəti orqanı (Əmək və Əhalinin Sosial Müdafiəsi Nazirliyi) tərəfindən birtərəfli qaydada ləğv edildikdə.

142-1.8. Himayədar valideyn olmaq istəyən şəxsin (şəxslərin) notarial qaydada təsdiq edilmiş ərizəsi bu Qanunun 118.4-cü maddəsində nəzərdə tutulmuş qaydalara uyğun olaraq altsistemə daxil edildiyi andan himayədar valideyn olmaq istəyən şəxs (şəxslər) uçota alınır.

142-1.9. Himayədar valideyn olmaq istəyən şəxsin (şəxslərin) ərizəsində aşağıdakılar əks olunmalıdır:

142-1.9.1. himayədar valideyn olmaq istəyən şəxsin (şəxslərin), habelə ailə üzvlərinin hər birinin soyadı, adı, atasının adı, yaşayış yeri və ya faktiki yaşadığı ünvan, şəxsiyyətini təsdiq edən sənədə dair məlumatlar;

142-1.9.2. himayədar valideyn olmaq istəyən şəxsin (şəxslərin) uşağın himayədar ailəyə götürülməsinə dair razılığı;

142-1.9.3. himayədar valideyn olmaq istəyən şəxsin (şəxslərin) və ailə üzvlərinin özləri barədə fərdi məlumatların (soyadı, adı, atasının adı, cinsiyyəti, doğum tarixi, doğulduğu yer, FİN-i, yaşayış yeri, o cümlədən faktiki yaşadığı yer (ünvan), vətəndaşlığı), sağlamlığı və məhkumluğu, habelə gəlirləri, xərcləri və öhdəlikləri barədə məlumatların müvafiq icra hakimiyyəti orqanı (Əmək və Əhalinin Sosial Müdafiəsi Nazirliyi) tərəfindən qanunla müəyyən edilmiş qaydada əldə edilməsinə dair razılığı;

142-1.9.4. himayədar valideyn olmaq istəyən şəxsin (şəxslərin), habelə ailə üzvlərinin himayədar ailəyə veriləcək uşaqla eyni ünvanda yaşamağa dair razılığı.

142-1.10. Himayədar valideyn olmaq istəyən şəxsin (şəxslərin) ərizədə qeyd etdiyi məlumatlarda, o cümlədən ailə tərkibində, eləcə də onların faktiki yaşadığı ünvanda dəyişiklik olduqda, himayədar valideyn olmaq istəyən şəxs (şəxslər) məlumatları yeniləməklə yeni ərizə ilə bu Məcəllənin 142-1.8-ci maddəsinə uyğun olaraq yenidən müraciət etməlidirlər.”;

1.16. 143-cü maddə aşağıdakı redaksiyada verilsin:

“Maddə 143. Uşağın himayədar ailəyə verilməsinə dair müqavilənin ləğv edilməsi

143.1. Uşağın himayədar ailəyə verilməsinə dair müqavilə himayədar valideynlərin uşağın himayədar ailəyə verilməsinə dair müqavilənin ləğv edilməsi barədə müraciəti (xəstəlik, ailə və əmlak vəziyyətinin dəyişməsi, uşaqla qarşılıqlı anlaşmanın olmaması, uşaqlar arasında münaqişəli vəziyyət olması səbəblərinə görə), həmin müqavilənin müddətinin başa çatması, himayədar valideynlərin və ya himayədar ailəyə verilmiş uşağın vəfat etməsi, o cümlədən bu Məcəllənin 143.2-ci maddəsində qeyd olunan hallarda ləğv edilir.

143.2. Uşağın himayədar ailəyə verilməsinə dair müqavilə aşağıdakı hallarda müvafiq icra hakimiyyəti orqanı (Əmək və Əhalinin Sosial Müdafiəsi Nazirliyi) tərəfindən birtərəfli qaydada ləğv edilir:

143.2.1. himayədar valideynlər onlara həvalə edilmiş himayədar valideyn vəzifələrini yerinə yetirmədikdə;

143.2.2. himayədar valideynlər və ya onlarla birgə yaşayan (ümumi ev təsərrüfatına malik) şəxslər uşağa qarşı qəddar münasibət bəslədikdə;

143.2.3. himayədar valideynlər və ya onlarla birgə yaşayan (ümumi ev təsərrüfatına malik) şəxslər alkoqolik və ya narkoman olduqda;

143.2.4. bu Məcəllənin 142-1.7.3-cü, 142-1.7.5-142-1.7.10-cu maddələrinə uyğun olaraq, himayədar valideynlərin uçotdan çıxarılması üçün əsaslar olduqda;

143.2.5. himayədar ailəyə verilmiş 10 yaşına çatmış uşağın müvafiq icra hakimiyyəti orqanına (Əmək və Əhalinin Sosial Müdafiəsi Nazirliyi) müraciəti əsasında;

143.2.6. himayədə olan uşağın öz ailəsinə qaytarılması, qəyyumluğa (himayəyə) verilməsi və ya övladlığa götürülməsi ilə bağlı əsaslar yarandıqda.

143.3. Uşağın himayədar ailəyə verilməsinə dair müqavilə bu Məcəllənin 143.1-ci maddəsinə uyğun olaraq müddətin başa çatması, himayədar valideynlərin təşəbbüsü və ya bu Məcəllənin 143.2.5-ci və 143.2.6-cı maddələrinə uyğun olaraq ləğv edildikdən sonra müvafiq icra hakimiyyəti orqanı (Əmək və Əhalinin Sosial Müdafiəsi Nazirliyi) 3 iş günü müddətində uşağın himayədar ailədən alınıb bu Məcəllənin 116.8-ci maddəsinə uyğun olaraq yerləşdirilməsi ilə bağlı tədbirlər görür.

143.4. Uşağın himayədar ailəyə verilməsinə dair müqavilə bu Məcəllənin 143.1-ci maddəsinə uyğun olaraq himayədar valideynin vəfat etməsi və ya bu Məcəllənin 143.2.1-143.2.4-cü maddələrinə uyğun olaraq ləğv edildikdən sonra müvafiq icra hakimiyyəti orqanı (Əmək və Əhalinin Sosial Müdafiəsi Nazirliyi) dərhal uşağın himayədar ailədən alınıb bu Məcəllənin 116.8-ci maddəsinə uyğun olaraq yerləşdirilməsi ilə bağlı tədbirlər görür.”;

1.17. aşağıdakı redaksiyada 143-1-ci maddə əlavə edilsin:

“Maddə 143-1. Uşaq himayədar ailəyə verildikdən sonra monitorinq

143-1.1. Müvafiq icra hakimiyyəti orqanı (Əmək və Əhalinin Sosial Müdafiəsi Nazirliyi) himayəyə götürülmüş uşağın ailədəki vəziyyəti, əqli, fiziki, psixoloji və psixi sağlamlıq vəziyyətinin öyrənilməsi məqsədilə ayda bir dəfədən az olmamaq şərti ilə himayədar ailəyə verilmiş uşaqların monitorinqini aparır.

143-1.2. Müvafiq icra hakimiyyəti orqanı (Əmək və Əhalinin Sosial Müdafiəsi Nazirliyi) monitorinqləri planlı (əvvəldən xəbərdar etməklə) və ya plandan kənar (əvvəldən xəbərdar etmədən) həyata keçirir.

143-1.3. Monitorinqlər zamanı ailənin yaşayış şəraiti, maddi vəziyyəti, himayədar ailəyə verilmiş uşağın və himayədar valideynlərin sağlamlıq vəziyyəti, ailədə uşağa qulluq və qayğı vəziyyəti nəzərə alınır.

143-1.4. Monitorinqlər zamanı müvafiq icra hakimiyyəti orqanı (Əmək və Əhalinin Sosial Müdafiəsi Nazirliyi) bu Məcəllənin 143.2.1-143.2.3-cü maddələrində göstərilən əsaslardan birini aşkar etdikdə dərhal uşağın himayədar ailəyə verilməsinə dair müqaviləni birtərəfli qaydada ləğv edir.”;

1.18. aşağıdakı məzmununda 143-2-ci maddə əlavə edilsin:

“Maddə 143-2. Himayədar ailəyə verilmiş uşağın inkişafı

143-2.1. Müvafiq icra hakimiyyəti orqanı (Əmək və Əhalinin Sosial Müdafiəsi Nazirliyi) himayədar ailəyə verilmiş uşağın maraqları əsasında onun fiziki, emosional, əqli, psixoloji inkişafını təmin etmək, onun öz bioloji valideynlərinə (bioloji valideynləri olmadıqda isə qohumlarına) qaytarılması imkanlarını qiymətləndirmək məqsədilə himayədar valideynlərin, mümkün olduqda uşağın bioloji valideynlərinin iştirakı ilə uşağın fərdi inkişaf planını hazırlayır.

143-2.2. Müvafiq icra hakimiyyəti orqanı (Əmək və Əhalinin Sosial Müdafiəsi Nazirliyi) fərdi inkişaf planında olan tədbirlərin vaxtında və keyfiyyətlə icrası məqsədilə uşağın bioloji valideynləri (olduğu halda) və himayədar valideynlərlə mütəmadi iş aparır.

143-2.3. Müvafiq icra hakimiyyəti orqanı (Əmək və Əhalinin Sosial Müdafiəsi Nazirliyi) himayədar valideynlərin fikrini nəzərə almaqla uşaqla bioloji valideynlərin və ya qohumların görüşünü təşkil edir. Himayədar valideynlər belə görüşlərin keçirilməsi üçün lazımı şərait yaratmağa borcludur.”;

1.19. 144-cü maddə aşağıdakı redaksiyada verilsin:

“Maddə 144. Himayədar valideynlər

144.1. Bu Məcəllənin 120.1.1-120.1.7-ci maddələrində göstərilənlər istisna olmaqla, bu Məcəllənin 120.2-ci, 120.3-cü, 121.1-ci, 121.2-ci maddələrinin tələbləri nəzərə alınmaqla yetkinlik yaşına çatmış, hər iki cinsdən olan, ən azı ümumi orta təhsilli Azərbaycan Respublikası ərazisində daimi yaşayan Azərbaycan Respublikasının vətəndaşları himayədar valideyn ola bilərlər.

144.2. Ailədə adambaşına düşən orta aylıq gəliri ailə üzvlərinin hər biri üçün (himayədar ailəyə veriləcək uşaqlar istisna olmaqla) ölkə üzrə müəyyən olunmuş yaşayış minimumunun məbləğindən az olan şəxslər himayədar valideyn ola bilməzlər (uşaqların öz qohumlarına himayədar ailəyə verilməsi halı istisna olmaqla).

144.3. Yaşayış sahəsinin adambaşına düşən ümumi sahəsi qanunvericiliklə müəyyən edilmiş yaşayış sahəsinin ayrılma normasından az olmamalıdır.

144.4. Uşağın qəyyumları (himayəçiləri), bioloji və ya ögey valideynləri himayədar valideyn ola bilməzlər.

144.5. Bir ünvanda iki və daha çox himayədar ailənin (valideynin) yerləşməsinə yol verilmir.

144.6. Himayədar ailəyə veriləcək uşaqla birgə yaşayacağı yaşayış sahəsinə tələb yönəldilmiş şəxslər himayədar valideyn ola bilməzlər.

144.7. Bu Məcəllənin 120.1.6-cı, 120.1.7-ci və 120.2-ci maddələrində qeyd olunan tələblər eyni zamanda himayədar valideynlərlə birgə yaşayan (ümumi ev təsərrüfatına malik) şəxslərə münasibətdə də tətbiq edilir.”;

1.20. 145-ci maddə üzrə:

1.20.1. 145.1-ci maddə aşağıdakı redaksiyada verilsin:

“145.1. Bu Məcəllənin 119.1-ci maddəsinə uyğun olaraq uçota alınmış valideyn himayəsindən məhrum olmuş uşaqlar tərbiyə edilmək üçün himayədar ailələrə verilə bilərlər.”;

1.20.2. 145.2-ci maddədən birinci cümlə çıxarılsın;

1.20.3. 145.3-cü və 145.4-cü maddələr çıxarılsın;

1.20.4. 145.5-ci maddə aşağıdakı redaksiyada verilsin:

“145.5. Himayədar ailəyə verilmiş uşaqlar bu Məcəllənin 140-cı maddəsində nəzərdə tutulmuş hüquqlara malikdir.”;

1.20.5. 145.6-cı maddə çıxarılsın;

1.20.6. aşağıdakı məzmununda 145.8-145.10-cu maddələr əlavə edilsin:

“145.8. Öz uşaqları da daxil olmaqla, hər iki valideyni olan himayədar ailədə uşaqların ümumi sayı 5-dən, bir valideyni olan himayədar ailədə uşaqların ümumi sayı 3 nəfərdən artıq ola bilməz.

145.9. Himayədar ailələr üçün himayəyə verilmiş uşaqların sayı 3 nəfərdən artıq olmamalıdır (bacı-qardaşlar himayəyə götürüldüyü hallar istisna olmaqla).

145.10. Himayədar ailəyə verilmiş uşaqlar arasında, o cümlədən himayədar ailəyə verilmiş uşaqlarla himayədar valideynlərin öz uşaqları arasındakı yaş fərqi 3-dən çox olmamalıdır (himayədar ailəyə verilmiş bacı-qardaşlar istisna olmaqla).”;

1.21. aşağıdakı məzmununda 145-1-ci maddə əlavə edilsin:

“Maddə 145-1. Uşağın himayədar ailəyə verilməsinə uşaqların, valideynlərin, uşağın yerləşdiyi müəssisələrin rəhbərlərinin razılığı

145-1.1. 7 yaşına çatmış uşağın himayədar ailəyə verilməsi onun fikri nəzərə alınmaqla həyata keçirilir. 10 yaşı tamam olmuş uşaq isə yalnız öz razılığı alındıqdan sonra himayədar ailəyə verilə bilər.

145-1.2. Valideynlərini itirmiş və valideyn himayəsindən məhrum olmuş uşaqlar üçün müəssisəyə düşmüş uşağın himayədar ailəyə verilməsi zamanı onun valideynlərinin (olduğu halda) və yerləşdiyi müəssisənin razılığı tələb olunmur.”;

1.22. aşağıdakı redaksiyada 145-2-ci maddə əlavə edilsin:

“Maddə 145-2. Himayədar valideynlərin hüquq və vəzifələri

145-2.1. Himayədar valideynlərin aşağıdakı hüquqları vardır:

145-2.1.1. uşağın saxlanılmasına görə “Sosial müavinətlər haqqında” Azərbaycan Respublikasının Qanununda müəyyən edilən aylıq və birdəfəlik müavinət almaq;

145-2.1.2. qanunla qadağan edilən hallar istisna olmaqla, uşaq haqqında tam və dolğun məlumat almaq;

145-2.1.3. müvafiq icra hakimiyyəti orqanının (Əmək və Əhalinin Sosial Müdafiəsi Nazirliyi) tövsiyyələrini və uşağın fikrini nəzərə almaqla, onun tərbiyə üsullarını sərbəst müəyyənləşdirmək;

145-2.1.4. müvafiq icra hakimiyyəti orqanından (Əmək və Əhalinin Sosial Müdafiəsi Nazirliyi) müqavilə üzrə öhdəliklərinin tam və vaxtında icrasını tələb etmək;

145-2.1.5. müvafiq icra hakimiyyəti orqanı (Əmək və Əhalinin Sosial Müdafiəsi Nazirliyi) ilə razılaşdırmaqla onun ümumi orta təhsil alması üçün təhsil müəssisəsini seçmək.

145-2.2. Himayədar valideynlərin aşağıdakı vəzifələri vardır:

145-2.2.1. mütəmadi olaraq müvafiq icra hakimiyyəti orqanı (Əmək və Əhalinin Sosial Müdafiəsi Nazirliyi) tərəfindən təşkil edilən təlimlərdə iştirak etmək;

145-2.2.2. uşağı tərbiyə etmək, onun fiziki və psixi, mənəvi və əxlaqi inkişafının, sağlamlığının qeydinə qalmaq, uşağa ailə mühitində qayğı və nəzarəti təmin etmək;

145-2.2.3. uşağın himayədar ailədə qaldığı müddətdə müvafiq icra hakimiyyəti orqanının (Əmək və Əhalinin Sosial Müdafiəsi Nazirliyi) məsul sosial işçiləri tərəfindən monitorinqlərin aparılması üçün zəruri şərait yaratmaq, uşaqla bağlı hazırlanmış fərdi inkişaf planlarının uğurlu icrası üçün əməkdaşlıq etmək;

145-2.2.4. uşaqla birlikdə ölkə xaricinə getmək zərurəti yarandıqda (şəxsi, ailə, istirahət, müalicə, təhsil) müvafiq icra hakimiyyəti orqanının (Əmək və Əhalinin Sosial Müdafiəsi Nazirliyi) razılığını almaq;

145-2.2.5. müvafiq icra hakimiyyəti orqanının (Əmək və Əhalinin Sosial Müdafiəsi Nazirliyi) razılığı ilə uşağın öz ailəsi və qohumları ilə ünsiyyətinə şərait yaratmaq;

145-2.2.6. himayədar ailəyə verilmiş uşaqlara mövsümi geyim alınması üçün müavinəti təyinatı üzrə istifadə etmək və təsdiqedic sənədləri müvafiq icra hakimiyyəti orqanına (Əmək və Əhalinin Sosial Müdafiəsi Nazirliyi) təqdim etmək;

145-2.2.7. himayədar ailəyə verilmiş uşaqlara mövsümi geyim alınması üçün müavinəti təyinatı üzrə istifadə etmədikdə müavinətin məbləğini geri qaytarmaq.”.

İlham ƏLİYEV,
Azərbaycan Respublikasının Prezidenti

Bakı şəhəri, " _____ " _____ 2022-ci il

№ _____